

IOŚ-PIB
Instytut Ochrony Środowiska
Państwowy Instytut Badawczy

Strefowanie w Puszczy Białowieskiej

Warsztat terenowy

Podsumowanie - 28.12.2022 r.

Sfinansowano ze środków
Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Wprowadzenie do prezentacji

❑ dyskusja, pytania – czat

❑ wykorzystane w prezentacji materiały:

- Warsztat online „Strefy ochronne – założenia, pojęcia, zasady i kryteria”, 06.09.2022
- Strefowanie w Puszczy Białowieskiej, warsztat terenowy, 13-14.12.2022

Główne informacje o warsztatach

- ❑ 2 warsztaty (2 tury), których treść i sposób przeprowadzenia były tożsame, odbyły się w dniach 13-14 grudnia (w tych samych godzinach).
- ❑ Cele:
 - Dyskusja nad zasięgiem stref w Puszczy Białowieskiej
- ❑ Warsztat wpisuje się w przyjętą logikę i metodę prac nad Planem zarządzania, angażując różne grupy interesariuszy.

Główne informacje o warsztatach

- ❑ **W warsztatach wzięło udział łącznie 48 osób**
- ❑ **Zostało przedstawionych 7 stanowisk dotyczących stref w Puszczy Białowieskiej**
- ❑ **W poszczególnych grupach (turach) uczestniczyło:**
 - ✓ 13 grudnia godz. 10.00-18.00 – 26 osób
 - ✓ 14 grudnia godz. 10.00-17.00 – 22 osoby

Główne informacje o warsztatach

Uczestnikami warsztatów byli przedstawiciele następujących interesariuszy:

MKiŚ, Lasów Państwowych (Nadleśnictwo: Białowieża, Browsk, Hajnówka, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku, DGLP), Białowieskiego Parku Narodowego, samorządów lokalnych (Białowieża, Hajnówka, Narewka), mieszkańców, lokalnych liderów społecznych, przedsiębiorców, lokalnych organizacji pozarządowych oraz ponadlokalnych organizacji pozarządowych (m.in.: Fundacja WWF Polska, Dzika Polska, Pracownia na Rzecz Wszystkich Istot).

IOŚ-PIB
Instytut Ochrony Środowiska
Państwowy Instytut Badawczy

Wprowadzenie do strefowania

Strefowanie – element zarządzania

Wytyczne operacyjne, 2015 II.F Ochrona i zarządzanie

- 101. W przypadku dóbr zgłaszanych ze względu na kryteria (VII)-(X), granice powinny odpowiadać **wymogom przestrzennym siedlisk, gatunków, procesów i zjawisk, które stanowią podstawę wpisu tych dóbr na Listę światowego dziedzictwa**. Granice powinny **uwzględniać dostatecznie rozległy teren bezpośrednio przylegający do obszaru posiadającego wyjątkową uniwersalną wartość, aby zapewnić ochronę wartości dziedzictwa przed bezpośrednim efektem ingerencji człowieka i wpływem wykorzystywania zasobów naturalnych zlokalizowanych poza terenem dobra kandydującego do wpisu.**

Strefowanie – element zarządzania

Guidelines for Management Planning of Protected Areas, IUCN 2003 /

Wytyczne dla Planowania zarządzania obszarów chronionych

- ☐ ustalenie celów zarządzania
- ☐ opracowanie sposobu osiągnięcia celów
- ☐ **wykorzystanie stref zarządzania do realizacji celów zarządzania**

Plany zarządzania dla obszarów chronionych mogą określać różne „strefy zarządzania” – czyli obszary geograficzne, w których stosuje się podobne zasady zarządzania i użytkowania.

Strefy określają gdzie różne strategie zarządzania i użytkowania będą najlepiej realizować cele zarządzania, aby osiągnąć pożądaną przyszłość obszaru chronionego.

Powierzchnia i położenie geograficzne obiektu wpisanego na Listę

Białoruś/Polska				
N 33 Bis	Białowieża Forest			
	[Rozszerzenie i zmiana nazwy „Belovezhskaya Pushcha /Białowieża Forest", Białoruś/Polska]			
Numer identyfikacyjny	Nazwa	Powierzchnia (ha)	Strefa buforowa (ha)	Współrzędne geograficzne punktu centralnego
33ter-001	Puszcza Białowieska – Białoruś	82 308	130 873	N52 43 39 E23 58 52
	Puszcza Białowieska – Polska	59 577	35 835	N52 43 39 E23 53 57
	RAZEM	141 885	166 708	

Wyciąg z decyzji przyjętej podczas 38. sesji Komitetu Światowego Dziedzictwa (Doha, 2014)

Decyzja: 38 COM 8B.12

Komitet Światowego Dziedzictwa,

1. Po przeanalizowaniu dokumentów WHC-14/38.COM/8B i WHC-14/38.COM/INF.8B2,
2. Zatwierdza rozszerzenie miejsca „Belovezhskaya Pushcha / Puszcza Białowieska“, Białoruś, Polska, które otrzymuje nazwę Białowieża Forest, Białoruś, Polska, na Liście Światowego Dziedzictwa, na podstawie **kryteriów (IX) i (X)**;

Wyjątkowa Uniwersalna Wartość – Puszcza Białowieska

Przyjmuje następującą deklarację wyjątkowej uniwersalnej wartości:

Dzięki trwającej od kilku wieków ochronie, **Puszcza zachowała swój pierwotny charakter po dziś dzień.**

Dobro obejmuje obszar **141 885 ha** wraz ze strefą buforową o pow. **166 708 ha.**

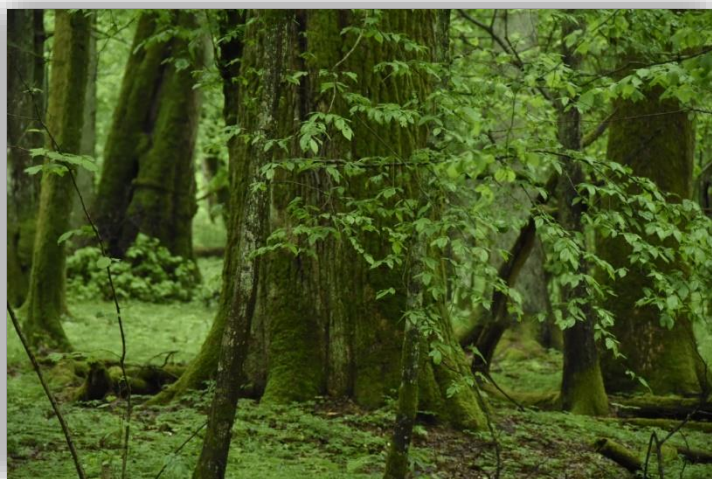
Obszar ten ma wyjątkowe znaczenie dla ochrony przyrody z uwagi na powierzchnię **starodrzewi** obejmujących duże nietknięte obszary, na których zachodzą procesy naturalne. Ich rezultatem jest bogactwo martwych drzew – zarówno stojących jak i leżących, przekładające się na dużą **różnorodność gatunków grzybów i bezkręgowców saproksylicznych.**

Obiekt zapewnia ochronę różnorodnej i bogatej fauny, obejmującej 59 gatunków ssaków, ponad 250 gatunków ptaków, 13 gatunków płazów, 7 gatunków gadów i ponad 12 000 gatunków bezkręgowców. Symbolem obiektu jest żubr.

Wyjątkowa Uniwersalna Wartość – Puszcza Białowieska

Kryterium (IX):

Puszcza Białowieska **to różnorodny kompleks chronionych ekosystemów leśnych**, będących przykładem lasów mieszanych typowych dla ecoregionu Europy Środkowej, oraz szereg siedlisk nieleśnych, w tym łąki wilgotne, doliny rzek i inne tereny podmokłe.

Obszar ten obejmuje tereny o wyjątkowej wartości dla ochrony przyrody, obejmujące m.in. rozległe starodrzewia.

Wieloletnia tradycja badań naukowych nad niemal nienaruszonym ekosystemem leśnym oraz liczne publikacje, w tym opisy nowych gatunków, znacznie podnoszą wartość obiektu.

Kryterium (X):

Puszcza Białowieska jest obszarem niezastąpionym dla zachowania różnorodności biologicznej, przede wszystkim ze względu na jej rozmiar, status ochronny oraz nieomal nienaruszony stan zachowania przyrody.

Obiekt ten zamieszkuje **największa żyjąca na wolności populacja żubra**.

Obiekt **odgrywa znaczącą rolę w ochronie grzybów**. Odkryto tu kilka nowych dla nauki gatunków, a swoje stanowiska ma tutaj wiele gatunków zagrożonych wyginięciem.

Integralność Obiekt stanowi duży, **spójny obszar poddany różnym reżimom ochronnym**, obejmujący wszystkie typy ekosystemów leśnych regionu i stanowiący naturalne środowisko życia dużych ssaków.

Niektóre z ekosystemów obecne w obiekcie (łąki wilgotne, tereny podmokłe, doliny rzeczne) wymagają utrzymania poprzez aktywne działania zapobiegające skutkom zmniejszonego przepływu wód oraz braku rolnictwa (koszenia łąk).

Istnieje jednakże kilka wyzwań spowodowanych istnieniem barier wewnątrz obiektu oraz jego względnej izolacji przez otaczające go tereny rolne, wymagających ciągłego zarządzania i monitorowania.

Ochrona i zarządzanie

Zintegrowany plan zarządzania Obiektem musi uwzględnić wszystkie kluczowe kwestie gwarantujące efektywne zarządzanie Obiektem, w szczególności lasami, łąkami i terenami podmokłymi, a także otrzymać w perspektywie długoterminowej odpowiednie finansowanie umożliwiające jego skuteczną realizację.

Zagrożenia wymagające długoterminowej uwagi w formie monitoringu i ciągłych programów zarządzania obejmują ochronę przeciwpożarową oraz wpływ barier na łączność ekologiczną, w tym dróg, pasów przeciwpożarowych i płotu granicznego.

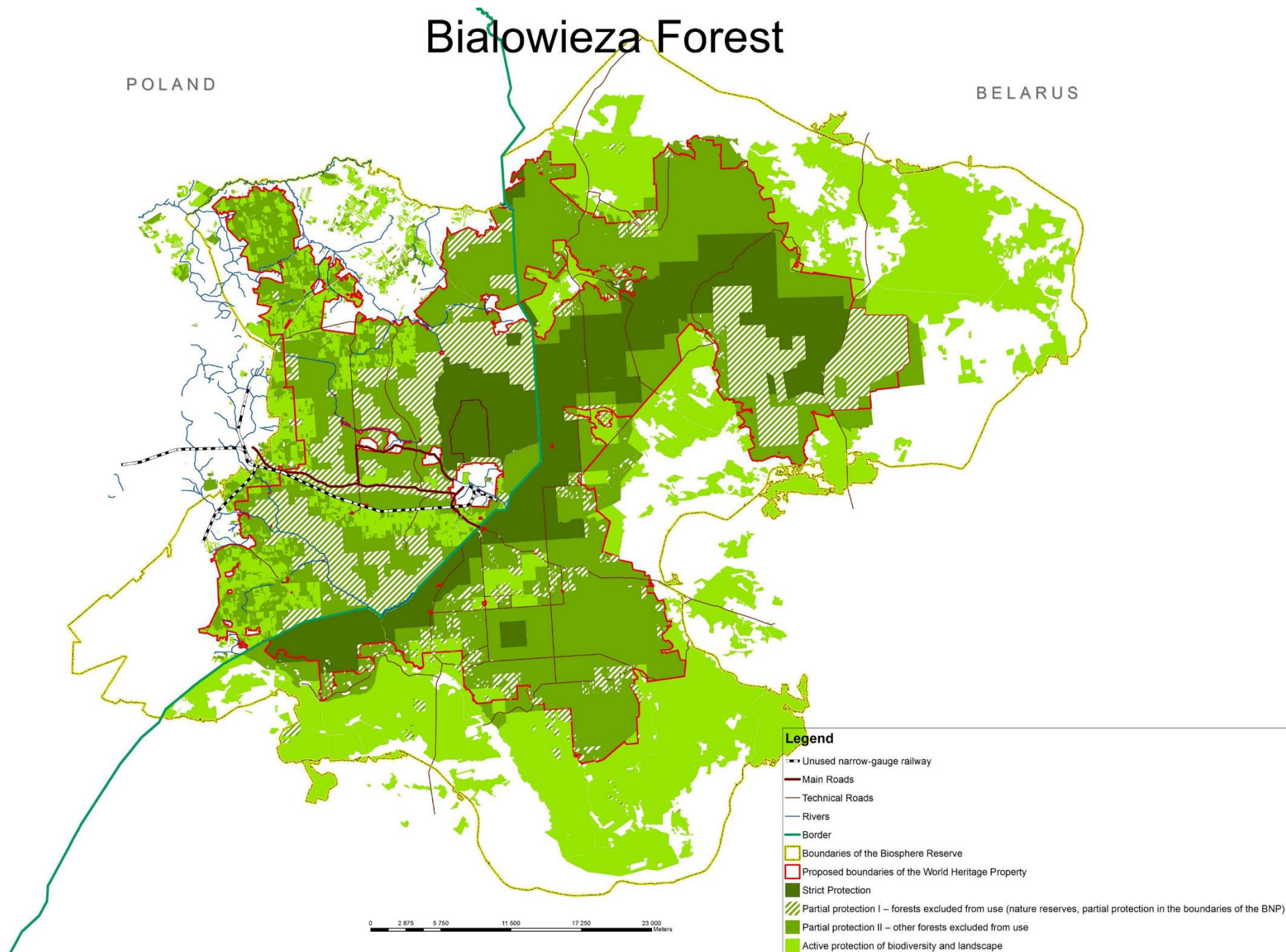
Istnieje również potrzeba ciągłego ulepszania wybranych aspektów zarządzania obiektem, w tym zwiększenia łączności ekologicznej w granicach obiektu oraz w jego otoczeniu, a także zwiększania zaangażowania lokalnej społeczności.

Białowieża Forest

POLAND

BELARUS

**Białowieża Forest –
pakiet
renominacyjny,
styczeń 2013**

Podział Obiektu na strefy

- ❑ Nominacja z 2014 r. przewiduje złożony system podziału na strefy, z różnymi sposobami zarządzania i reżimem ochrony.
 - ❑ W Polsce istnieją cztery strefy:
 - (1) strefa ochrony ścisłej,
 - (2) strefa ochrony częściowej I,
 - (3) strefa ochrony częściowej II oraz
 - (4) strefa czynnej ochrony różnorodności biologicznej i ochrony krajobrazu.
- Dodatkowo uwzględniono strefę buforową.

- **Strefa ścisłej ochrony** jest strefą nieinterwencyjną, do której dostęp jest ograniczony, aby procesy naturalne mogły rozwijać się w sposób niezakłócony.

Status ten posiada część BPN o powierzchni 6 059 ha (dawny obszar ochrony ścisłej z przylegającą do niego od północy częścią dawnego obrębu Hwoźna, dawny rezerwat Głuszec).

strefa 1/strefa ochrony ścisłej

Podział Obiektu na strefy – Ścisła ochrona

- Zgodnie z definicją, zasadą ochrony ścisłej jest pozostawienie określonego obszaru całkowicie we władaniu sił przyrody, gdzie człowiek nie ma możliwości bezpośredniej ingerencji. Ochrona ścisła umożliwia swobodny przebieg procesów ekologicznych, np. zmiany w składzie gatunkowym i strukturze zbiorowisk leśnych, które są wynikiem naturalnego rozwoju drzewostanów i procesów sukcesji.

Podział Obiektu na strefy

- **Reżim ochrony częściowej I** jest bardzo podobny do ochrony ścisłej, z tą tylko różnicą, że strefa ta jest dostępna z ograniczeniami dla grzybobrania i zbioru jagód.

Strefa ta obejmuje:

- część Parku Narodowego nieobjętą strefą ścisłej ochrony oraz
- rezerваты przyrody w administracji PGL Lasy Państwowe

strefa 2/strefa ochrony częściowej I

Podział Obiektu na strefy

□ **II strefa ochrony częściowej** obejmuje:

- drzewostany starsze niż 100 lat
- drzewostany pionierskie z dominującą brzozą i osiką (stanowiącą ponad 50% drzewostanu) mające ponad 60 lat oraz
- strefy ochronne dla ochrony gatunkowej (bocian czarny, orlik krzykliwy, włośchatka, granicznik płucnik)

strefa 3/strefa ochrony częściowej II

Podział Obiektu na strefy

- **Strefa czynnej ochrony pozwala na:**
 - interwencje mające na celu odtworzenie siedlisk
 - strefa objęta czynną gospodarką leśną, w tym pozyskaniem drewna

strefa 4/strefa ochrony czynnej

Podział Obiektu na strefy – czynna/aktywna ochrona

- Dopuszcza się ingerencję człowieka w formie działań ochronnych, mających na celu przywrócenie stanu ekosystemów i składników przyrody do warunków najbardziej zbliżonych do naturalnych lub zachowanie siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin, zwierząt i grzybów. Przykładem ochrony czynnej jest koszenie łąk i usuwanie zakrzaczeń z łąk w dolinach rzek, łąk śródleśnych oraz terenów po byłych składnicach drewna. Są to miejsca występowania wielu cennych i rzadkich gatunków roślin, m.in.: goryczki wąskolistnej, groszku błotnego, mietlicy pospolitej, goryczki wąskolistnej czy storczyków, a także rzadkich gatunków ptaków (derkacza, bekasa i orlika krzykliwego). Utrzymanie otwartego charakteru tych siedlisk pomaga powstrzymać sukcesję, czyli zarastanie krzewami i drzewami.

Podział Obiektu na strefy / raport z misji 2018

Za dokumentacją nominacyjną, Tabela podział na strefy i regulacje, raport z misji 2016

Strefy	Wycinka	Łowiectwo	Działania przeciwpożarowe	Utrzymanie dróg do celów bezpieczeństwa	Rekreacja	Zbieractwo jagód i grzybów	Inne
Ścisła ochrona	Niedozwolona	Niedozwolone	Dozwolone	Dozwolone	Niedozwolona	Niedozwolone	
Ochrona częściowa 1	Niedozwolona	Niedozwolone	Dozwolone	Dozwolone	Dozwolona	Dozwolone	Dozwolone utrzymanie łąk
Ochrona częściowa 2	Niedozwolona	Dozwolone	Dozwolone	Dozwolone	Dozwolona	Dozwolone	Dozwolone utrzymanie łąk
Strefa ochrony czynnej oraz strefa buforowa	Dozwolona	Dozwolone	Dozwolone	Dozwolone	Dozwolona	Dozwolone	Dozwolone cięcia sanitarne Dozwolone utrzymanie łąk

Raport ze wspólnej misji UNESCO i IUCN 2018

przedstawiony w prezentacji z 06.09.2022

Zalecenie 4 (dla Państwa-Strony polskiej) – fragment

Zdefiniować możliwe dostosowanie (korekty) podziału na strefy **w celu uproszczenia obecnej sytuacji, bez zmniejszania obszaru wyłączonego z czynnej gospodarki leśnej**
(strefa ścisłej ochrony oraz strefy ochrony częściowej I i II) – strefy 1, 2, 3

Wyciąg z decyzji przyjętej podczas 43. sesji Komitetu Światowego Dziedzictwa (Baku, 2019)

5 (...) wzywa Państwo-Stronę polską do dopilnowania, aby wszystkie operacje leśne na terenie obiektu były zgodne z następującymi zaleceniami dotyczącymi zarządzania **zgodnie z nominacją z 2014 r. i z zaleceniami misji z 2018 r.:**

a) **W strefie ścisłej ochrony, jak również w strefie częściowej ochrony I i II,** zapewnić, że nie są podejmowane żadne interwencje w zakresie gospodarki leśnej, w tym usuwanie drewna martwego, wycinki sanitarne ani żadne działania w zakresie aktywnej odnowy lasu (w tym przygotowanie gleby i sadzenie drzew)

Wyciąg z decyzji przyjętej podczas 43. sesji Komitetu Światowego Dziedzictwa (Baku, 2019)

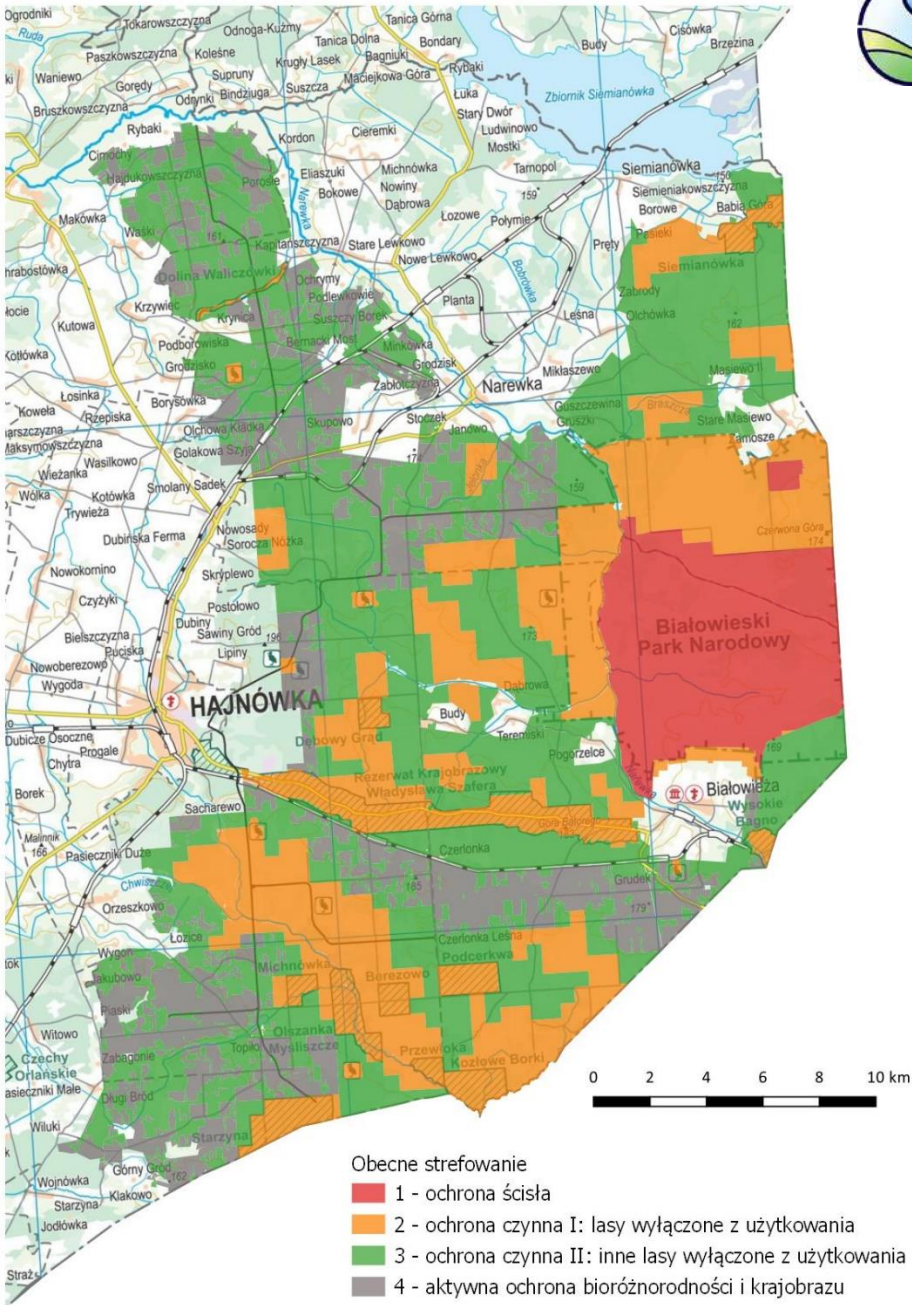
b) **W strefie aktywnej ochrony** należy ograniczyć działania w zakresie gospodarki leśnej wyłącznie do interwencji mających na celu bezpośrednie przyspieszenie procesu zastępowania drzewostanu bardziej naturalnym dębowo-grabowym lasem liściastym lub zachowanie niektórych związanych z tym siedlisk nieleśnych, w tym podmokłych łąk, dolin rzecznych i innych terenów podmokłych oraz siedlisk zagrożonych roślin, zwierząt i grzybów. Niezbędne środki aktywnej ochrony powinny być wyszczególnione w Planie Zintegrowanego Zarządzania,

c) **W całym obiekcie** należy ograniczyć wycinkę ochronną tylko do obszarów położonych wzdłuż określonych dróg i ścieżek (w odległości 50 m od każdej strony) na podstawie jasnego planu oceny ryzyka,

Białowieża Forest – strefowanie wg UNESCO

Przedstawione w prezentacji z 06.09.2022

Strefa	Powierzchnia [km2]	% powierzchni
1 Ochrona ścisła	60,667	10,7
2 Ochrona czynna I	160,099	28,4
3 Ochrona czynna II	241,893	42,8
4 Ochrona aktywna	101,984	18,1

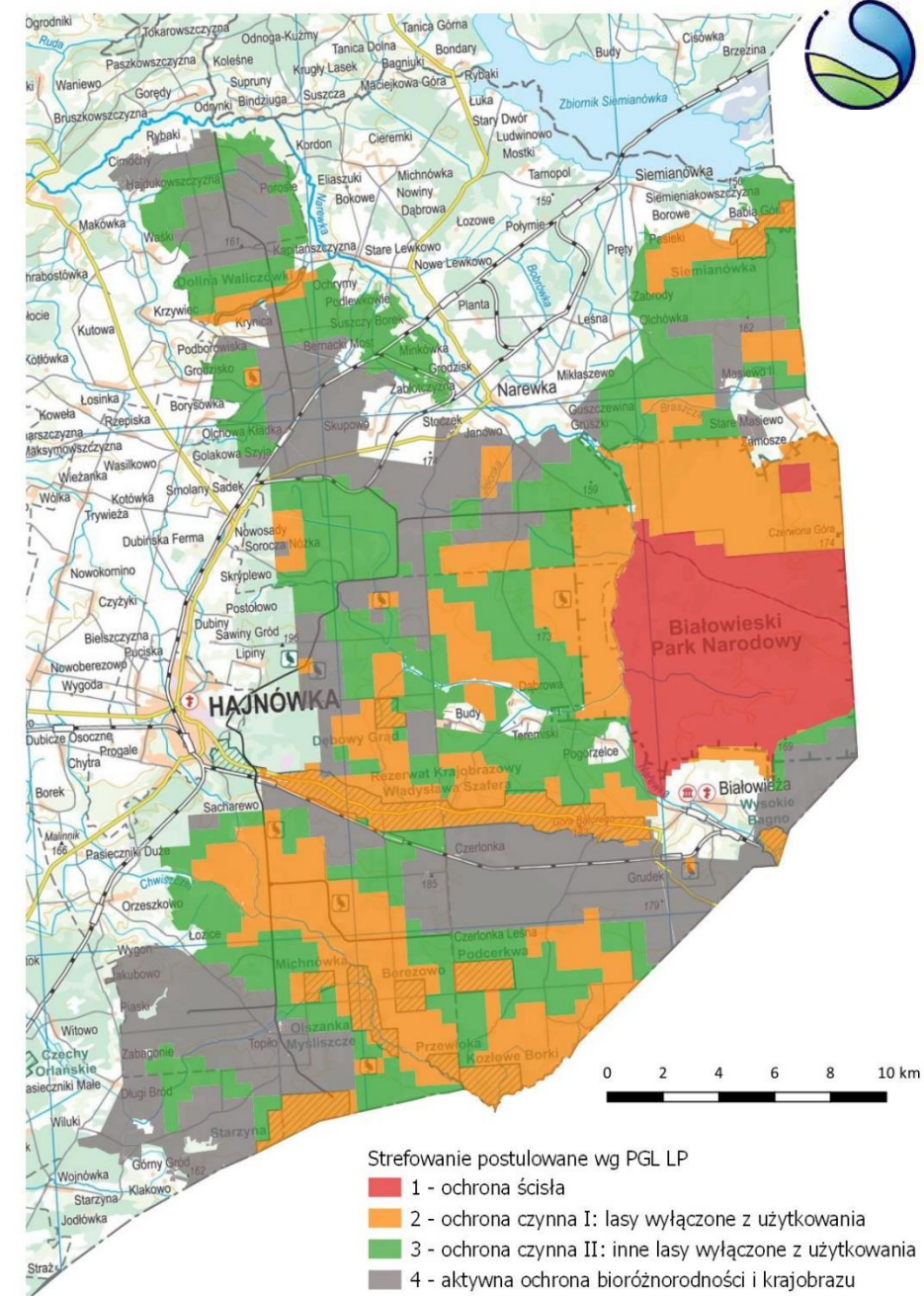
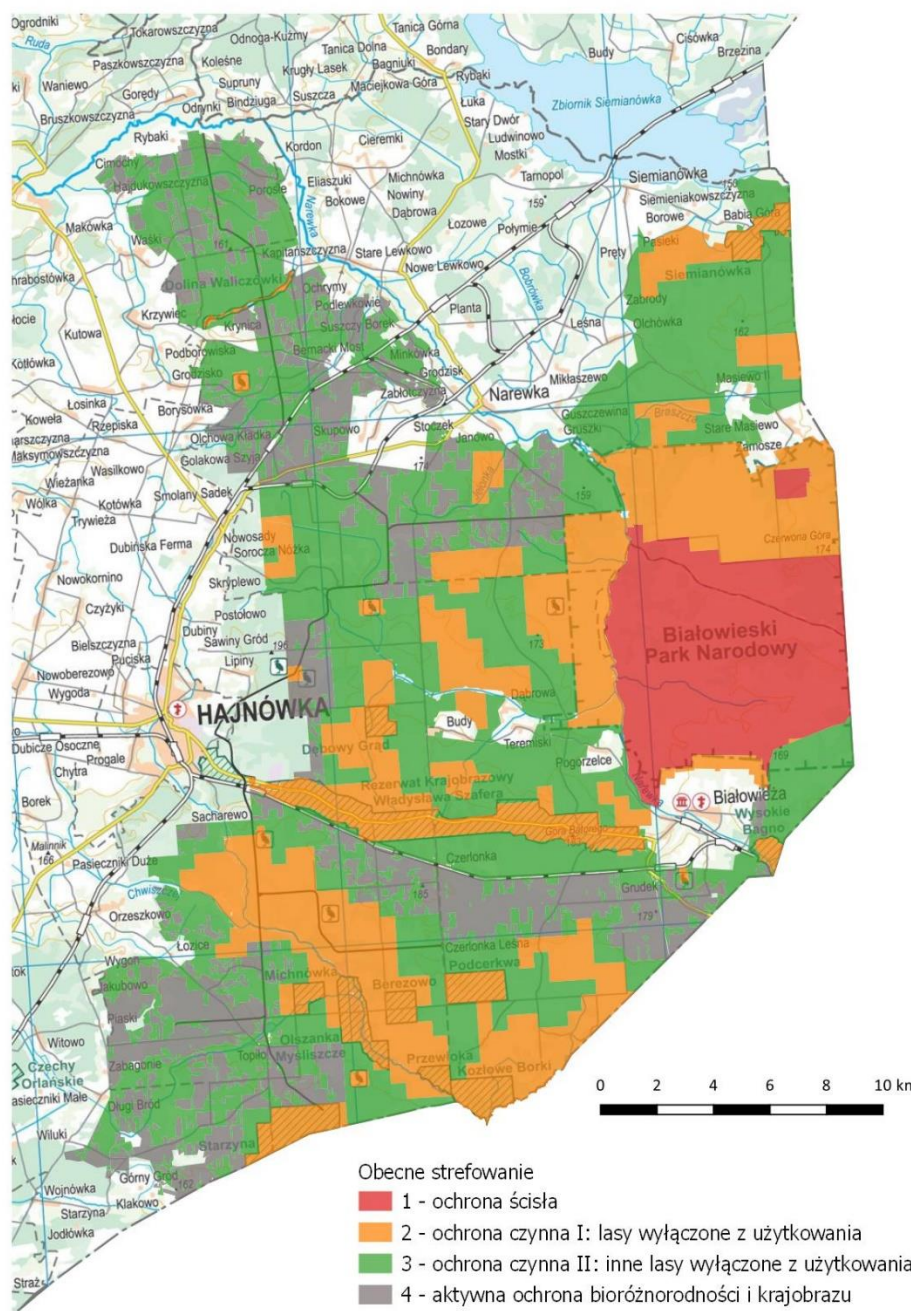
Białowieża Forest

Przedstawione w prezentacji z 06.09.2022

Mapa 1
Obowiązujące strefowanie, ujęte w pakiecie renominacyjnym

Mapa 2
Propozycja korekty strefowania przedstawiona przez RDLP w Białymstoku

Stan na 24.02.2020r.

IOŚ-PIB
Instytut Ochrony Środowiska
Państwowy Instytut Badawczy

Przykłady

Punkt 1 Leśnictwo Stoczek – wiata szkolna

- Aktualnie strefa 3, po propozycji korekty część do rzeki Narewki w strefie 3
- na etapie przygotowywania mapy drogowej obszar błędnie zakwalifikowany do strefy 3
- młode drzewostany w I i II klasie wieku, na gruntach porolnych, w znacznym stopniu przekształcone przez działania gospodarki leśnej, część wydzielen jest obecnie młodnikami sosnowymi i stanowi siedlisko 9170 – grąd subkontynentalny
- zgodnie ze sztuką leśną powinny być tu prowadzone aktywne działania z zakresu gospodarki leśnej – pielęgnacja, czyszczenia, trzebieże (związane z regulacją składu gatunkowego, promowania gatunków liściastych a ograniczenie iglastych będących niewłaściwymi dla siedliska i powodujące jego degradację)
- z uwagi na bezpośrednie sąsiedztwo z obszarem ochrony ścisłej BPN oraz PN PB po stronie białoruskiej obszar pozostanie w strefie 3

Punkt 1

Punkt 2 Leśnictwo Batorówka – Góra Batorego

- Aktualnie strefa 3, po propozycji korekty strefa 4
- na etapie przygotowywania mapy drogowej obszar błędnie zakwalifikowany do strefy 3
- mozaika drzewostanów młodszych klas wieku – II, III, IV i starodrzewów
- w drzewostanach, które powstały w sposób sztuczny wskazana jest kontynuacja prac w tym zakresie polegających na pielęgnacji młodych drzewostanów, jak również przebudowy i renaturyzacji drzewostanów o zaburzonej strukturze gatunkowej, w tym na siedliskach wskazanych w Planie Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska
- w płatach drzewostanów 100+ nie będą prowadzone działania czynnej ochrony różnorodności biologicznej, za wyjątkiem tych wskazanych w PZO
- z uwagi na bytowanie żubrów w tym obszarze wskazane jest prześwietlanie drzewostanu w celu poprawy bazy żerowej i rozwoju roślinności zielnej, z licznymi rzadkimi i chronionymi gatunkami

Punkt 2

Punkt 3 Leśnictwo Batorówka – Świetlista Dąbrowa

- Aktualnie strefa 3, po propozycji korekty strefa 4
- Utrzymanie oraz odtworzenie zespołu świetlistej dąbrowy, oraz gatunków roślin i zwierząt związanych z tym siedliskiem, w tym wielu gatunków rzadkich i zagrożonych wyginięciem na terenie Puszczy Białowieskiej
- siedlisko priorytetowe dla Wspólnoty Europejskiej (kod: 91I0-1 z zał. I. Dyrektywy 92/43/EWG)

Punkt 3

- Wskazane wydzielienia planuje się przenieść z aktualnej strefy 4 do strefy 3 – podniesienie reżimów ochronnych.
- Są to drzewostany na siedliskach grądowych z rozpoczętymi pracami odmładzania drzewostanów. Są to obszary, gdzie procesy regeneracji drzewostanów będą przebiegać w sposób naturalny.

Punkt 4

Punkt 5 Szkółka leśna (362Ad, 362Br, 362Ca, 362Dd)

- Aktualnie strefa 3, po propozycji korekty strefa 4
- na etapie przygotowywania mapy drogowej obszar błędnie zakwalifikowany do strefy 3
- wokół szkółki konieczne jest wydzielenie otuliny
- Niezbędne działania w otulinie szkółki to eliminacja gatunków drzew, będących żywicielami pośrednimi groźnych dla sadzonek patogenów grzybowych. Dotyczy przede wszystkim osiki

Punkt 5

Punkt 6 Obręb Starzyna

- Aktualnie strefa 3 i 4 mozaikowo, po propozycji korekty strefa 4
- na etapie przygotowywania mapy drogowej obszar w większości błędnie zakwalifikowany do strefy 3
- obszar ten w aktualnym strefowaniu jest zdominowany przez strefę 4, poprzeplataną płatami strefy 3. W celu eliminacji „wysp” strefy 3 pomiędzy strefą 4 zaproponowano ujednolicenie obszaru
- młode monokultury sosnowe pochodzenia sztucznego, duży udział lasów przekształconych, sztucznego pochodzenia oraz posadzone lasy na gruntach porolnych
- fragmenty lasów, będące w wieku ponad 100 lat pozostaną bez ingerencji.
- zaprojektowano również strefę 3 w środkowej części obszaru w celu ochrony naturalnych procesów kształtujących starsze drzewostany

Punkt 6

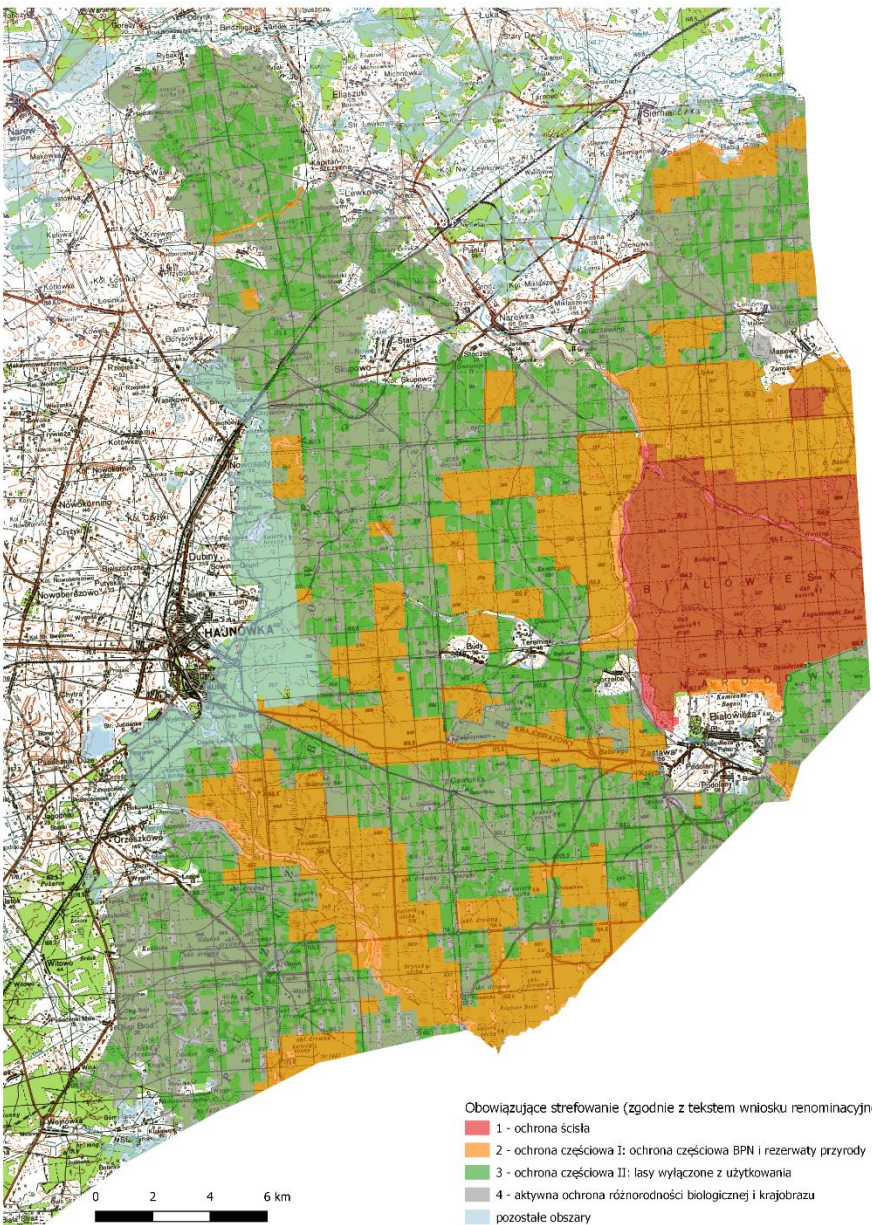

Białowieża Forest - porównanie

Mapa 1
obowiązujące
strefowanie – zgodnie
z opisem we wniosku
renominacyjnym,
przygotowana na
warsztat 13-
14.12.2022

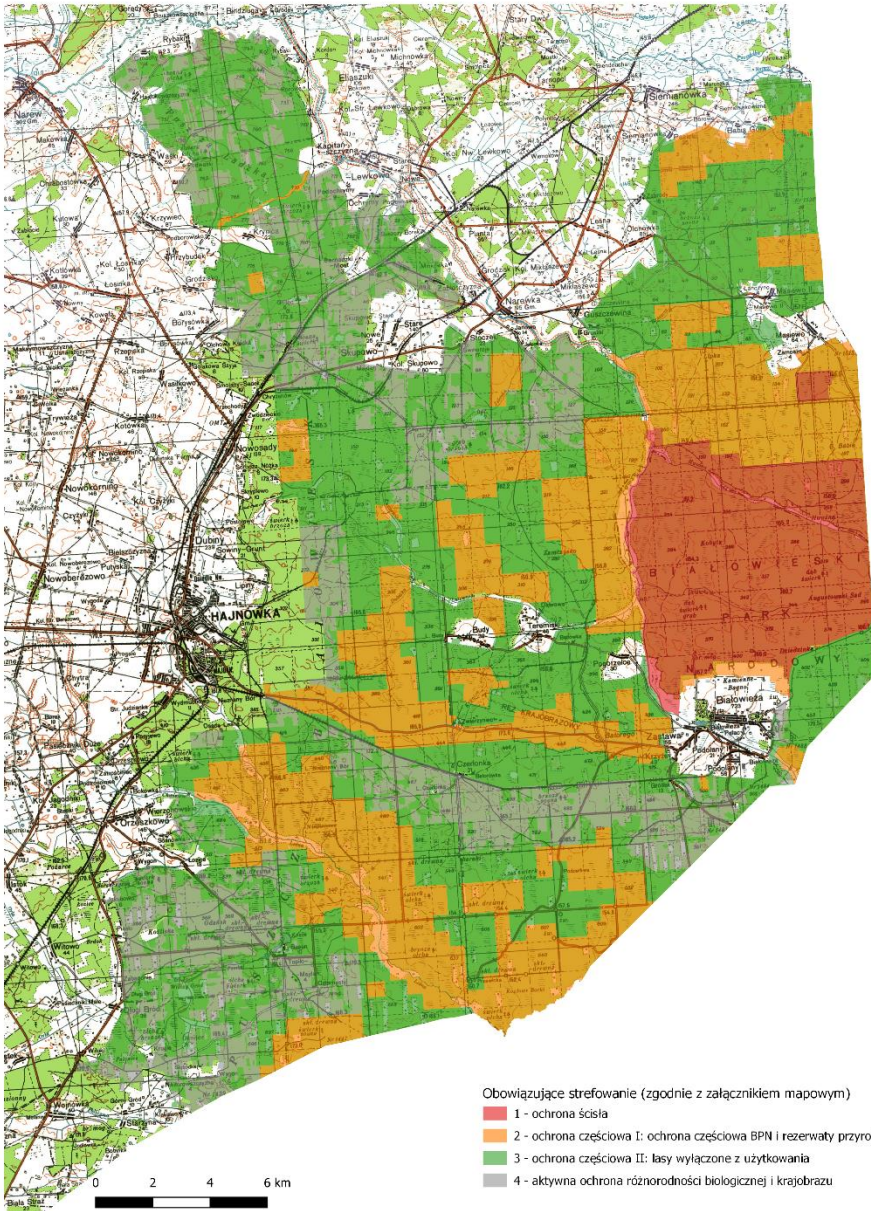
Mapa 2
obowiązujące
strefowanie zgodnie z
załącznikiem
mapowym do
wniosku
renominacyjnego,
przygotowana na
warsztat 13-
14.12.2022

Obowiązujące strefowanie
- zgodnie z opisem we wniosku renowacyjnym -

Materiał roboczy na warsztaty w dn. 13-14 grudnia 2022

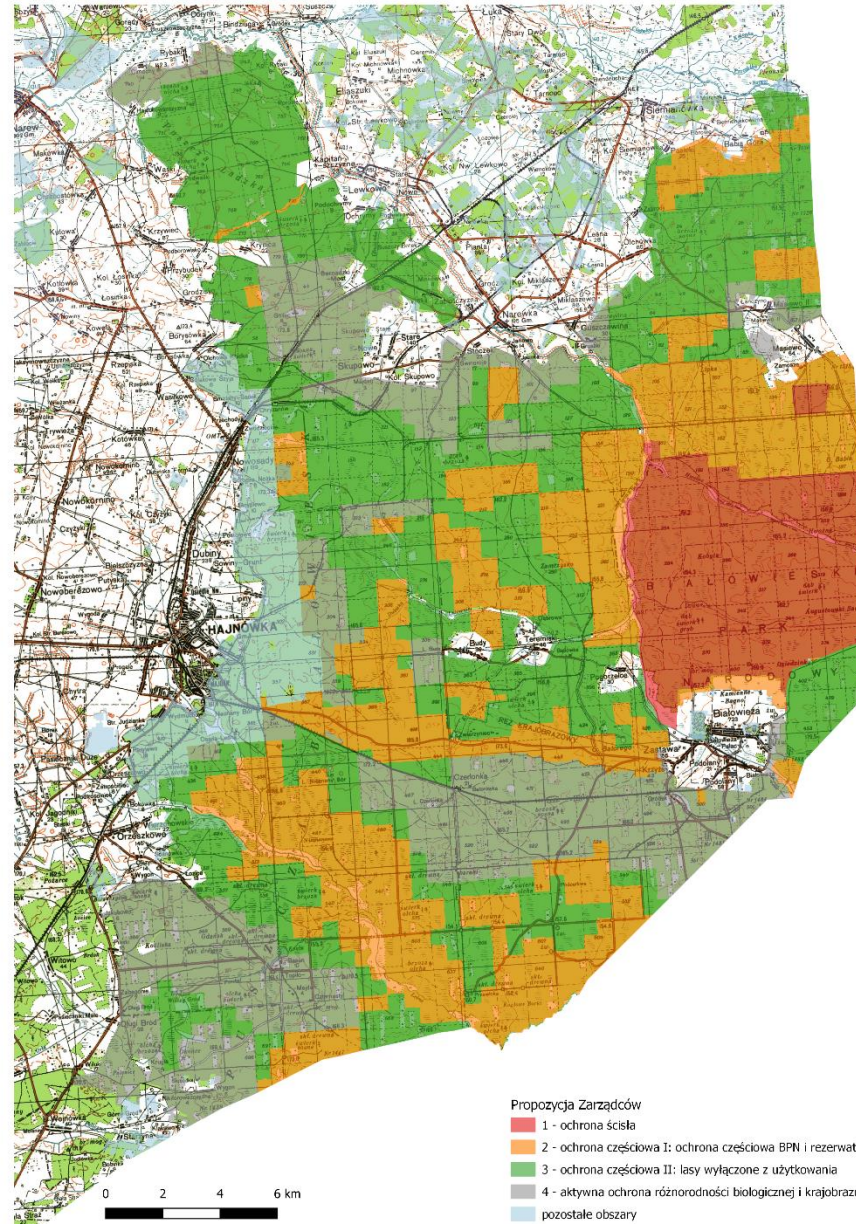
Obowiązujące strefowanie
- zgodnie z załącznikiem mapowym do wniosku renowacyjnego -

Materiał roboczy na warsztaty w dn. 13-14 grudnia 2022

Propozycja Zarządców (projekt) – przygotowana na warsztat 13-14.12.2022 materiał roboczy

Strefowanie proponowane przez Zarządców

Materiał roboczy na warsztaty w dn. 13-14 grudnia 2022

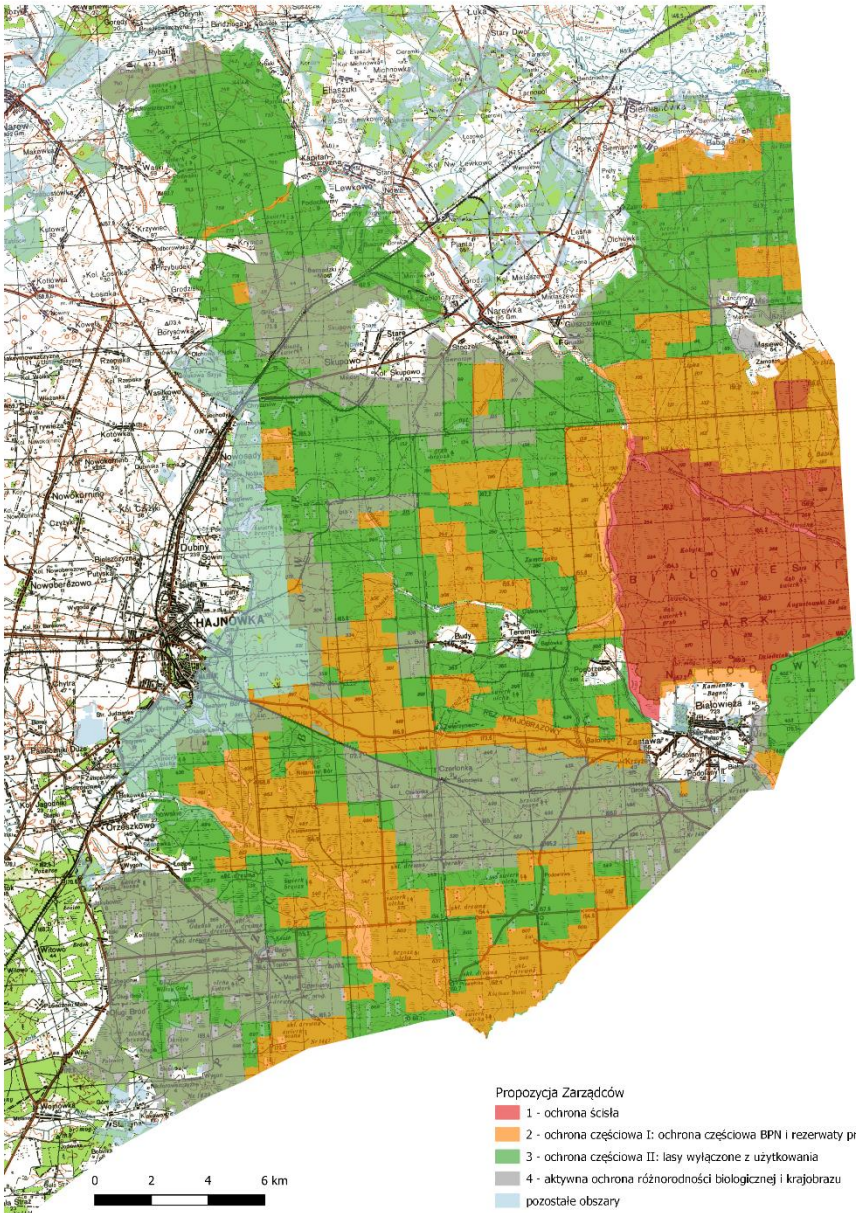
Białowieża Forest

Porównanie

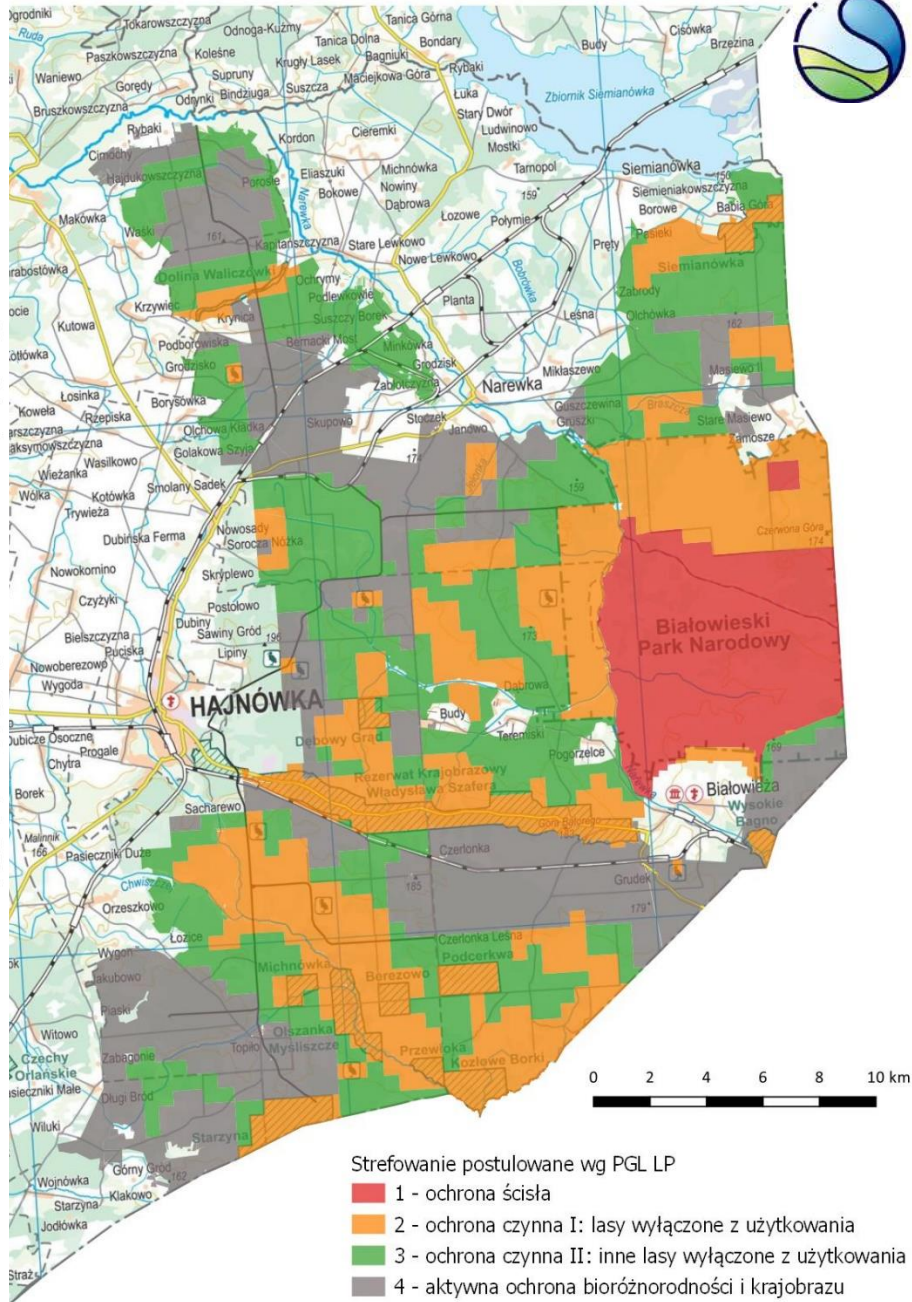
Mapa 1
Propozycja Zarządców przygotowana na warsztaty 13-14.12.2022

Mapa 2
Propozycja korekty strefowania przedstawiona przez RDLP w Białymstoku Stan na 24.02.2020 r.

Strefowanie proponowane przez Zarządców

Materiał roboczy na warsztaty w dn. 13-14 grudnia 2022

Strefowanie – powierzchnie – wyliczenia robocze

Materiał roboczy – w trakcie dalszych analiz								
Strefa	Obowiązujące strefowanie wg UNESCO		Obowiązujące strefowanie wg załącznika mapowego do wniosku renominacyjnego		Obowiązujące strefowanie wg opisu do wniosku renominacyjnego (przed weryfikacją stref ochrony gatunków)		Propozycja Zarządców	
	[km²]	[%]	[km²]	[%]	[km²]	[%]	[km²]	[%]
1	60,667	10,7	60,667	10,7	60,667	10,7	60,667	10,7
2	160,099	28,4	160,419	28,3	160,145	28,4	161,051	28,5
3	241,833	42,8	242,338	42,7	130,325	23,1	209,094	37,0
4	101,984	18,1	103,599	18,3	213,293	37,8	133,878	23,7
Razem:	564,643	100,0	567,023	100,0	564,417	100,0	564,690	100,0
Materiał roboczy – w trakcie dalszych analiz								

IOŚ-PIB
Instytut Ochrony Środowiska
Państwowy Instytut Badawczy

Praca warsztatowa
Prezentacja wyników prac

Praca warsztatowa w podgrupach

Podsumowania

- ❑ Podczas każdej tury warsztatów przeprowadzano pracę indywidualną, warsztatową i dyskusję w podgrupach.
- ❑ Łącznie na wszystkich turach warsztatów pracowało 7 podgrup (1 tura – 4 podgrupy, 2 tura – 3 podgrupy).
- ❑ Podgrupy pracowały nad następującymi zagadnieniami:
 - ✓ Propozycja niezbędnych wyjątków
 - ✓ Sugerowane działania aktywnej ochrony
 - ✓ Propozycje działań w strefie buforowej
 - ✓ Komentarz do przedstawionych propozycji strefowania

- ❑ Na kolejnych slajdach przedstawiamy wyniki prac wszystkich podgrup (walor informacyjny dla wszystkich uczestników) - **w takiej formie, w jakiej zostały one wypracowane na warsztatach.**
- ❑ Na tym etapie, zgodnie z przyjętymi założeniami metody pracy, nie przeprowadzono porządkowania materiału i ewentualnych korekt zapisów. *Dodano tylko drobne wyjaśnienia kursywą.*
- ❑ Uzyskany materiał z pracy warsztatowej będzie w kolejnej fazie projektu porządkowany i przygotowywany do dalszej pracy (praca z zarządcami).

Prezentacja wyników prac

Grupa 1 (1.2)

❑ Propozycje strefowania przygotowane przez Zarządców:

- Ogólnie OK,
- Leśnictwo Stoczek w strefie 3, ale konieczne są wyjątki (najmłodsze drzewostany),
- ewentualnie, na północy Puszczy Ładzkiej - pas dodać strefy 4.

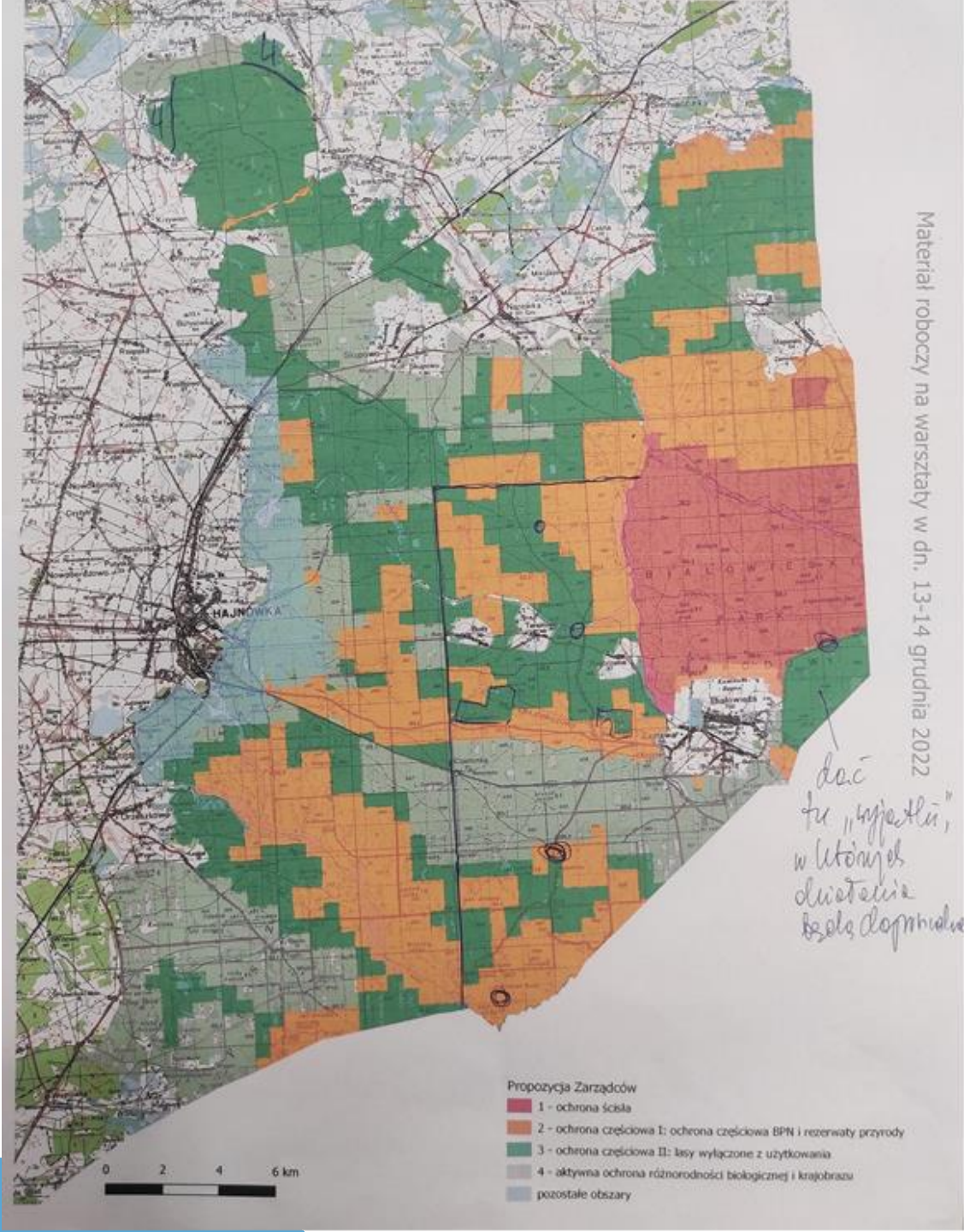
❑ Lista wyjątków (miejsca kulturowe, turystyczne, „ruiny” np. Przewłoka, rezerваты żubrów).

(sporządzić na piśmie proponowane listy wyjątków i przedłożyć Zespołowi IOŚ-PIB).

Uwaga: Podczas warsztatów zaznaczono ich przybliżoną lokalizację na mapie.

❑ Drewno opałowe – do sprzedaży detalicznej (żeby wyłączyć z przetargów)

Prezentacja wyników prac Grupa 1 (2.2)

Prezentacja wyników prac

Grupa 2 (1.2)

- ☐ Proponowane niezbędnych wyjątków
 - Strefa 15 m od granicy Polski w strefie 4 (*powinna się znaleźć*)
 - *Możliwość realizacji* - PO rezerwatów
 - *Możliwość* - realizacja PZO z uwzględnieniem OUV
 - Pozostawienie bez zabiegów drzewostany pow. 100 lat i innych spełniających kryt. str., III w str. IV
 - *Możliwość realizacji niezbędnych zabiegów* - miejsca zimowego dokarmiania żubrów
- ☐ Sugerowane działania aktywnej ochrony
 - Monitoring i usuwanie IGO(?) wzdłuż dróg
 - Przebudowa drzewostanów w celu przeciwdziałania pinetyzacji

Prezentacja wyników prac

Grupa 2 (2.2)

- ☐ Propozycja działań w str. Buforowej
 - Dział. w stref. buf. Nie powinny oddziaływać negatywnie na OUV
 - Ochrona krajobrazu kulturowego
- ☐ Komentarz do przedstawionej propozycji strefowania
 - Propozycja Strefy ref. do str. III
 - Pozosta. w strefie III drzewostanów spełniających kryteria strefy III

Grupa 3 (1.4) w grupie były rozbieżności - poniżej kluczowe zapisy

- Komentarz do propozycji strefowania
- Zgodzono się, że strefowanie powinno odzwierciedlać rzeczywisty stan zachowania drzewostanów. Ewentualne korekty powinny być dokonane w taki sposób, aby obszary objęte poszczególnymi strefami spełniały kryteria klasyfikacyjne: strefa IV powinna obejmować drzewostany wymagające przebudowy, natomiast strefa III lasy o wysokiej wartości przyrodniczej, nie wymagające ochrony czynnej.
- Zgodzono się, że wersja strefowania sporządzona na podstawie opisów do wniosku renominacyjnego najlepiej odzwierciedla rzeczywiste rozmieszczenie drzewostanów należących do różnych klas wyróżnionych w kryteriach klasyfikacyjnych. Jednak całkowita powierzchnia tej strefy może okazać się mniejsza niż zaproponowana we wniosku renominacyjnym, co mogłoby zagrozić odrzuceniem poprawek strefowania przez UNESCO.

Prezentacja wyników prac

Grupa 3 (2.4) w grupie były rozbieżności - poniżej kluczowe zapisy

☐ Komentarz do propozycji strefowania

- Zgodzono się, że do wyjątków należy zaliczyć ważne obiekty o znaczeniu kulturowym i historycznym, takie jak Stara Białowieża, trasa kolejki leśnej do Topiła, w celu zadbania o infrastrukturę i udostępnienia do celów turystycznych

☐ Sugerowane działania aktywnej ochrony:

- Działania, zgodnie z najlepszą wiedzą leśną i specjalistyczną, w kierunku przebudowy drzewostanów (monokultur) sosnowo-świerkowych i przywrócenia im charakteru naturalnego (zgodnego z siedliskiem), zabezpieczania/przywracania siedlisk gatunków naturalnych i innych gatunków chronionych.

Prezentacja wyników prac

Grupa 3 (3.4) w grupie były rozbieżności - poniżej kluczowe zapisy

Rozbieżności

Strona społeczna i naukowa

- Zaproponowane przez „Zarządców” rozmieszczenie i scalenie stref pokazuje zbyt daleko idące uproszczenie. Utworzenie scalonej strefy IV w wielu miejscach spowoduje włączenie do niej znacznych obszarów, które wg wniosku renominacyjnego (oraz strefowania na podstawie opisów) powinny podlegać ochronie jako strefa III. Dotyczy to zwłaszcza obszaru proponowanej strefy IV w południowej części Puszczy wzdłuż torów. Ponadto w procesie scalania wydzieleni dostrzeżono błędy (na obszarze leśnictw Słobódka, Długi Bród i Topiło) polegające np. na wyznaczeniu strefy III w obszarze, który wcześniej zaklasyfikowany został w większości do klasy IV, przy jednoczesnym pominięciu (i wykluczeniu) dużej liczby wydzieleni zaklasyfikowanych jako strefa III.

Prezentacja wyników prac

Grupa 3 (4.4) w grupie były rozbieżności - poniżej kluczowe zapisy

Rozbieżności

Strona Zarządców

- scalenie „mozaiki strefowej” składającej się ze strefy IV i III było podyktowane przewagą występowania wydzieleni zaklasyfikowanych do strefy IV na wybranym obszarze (np. 60-70%). Na tej zasadzie obszar objęty strefą IV został poszerzony z zapewnieniem, że włączone w ten sposób fragmenty lasów, które kwalifikują się do strefy III, chronione są na podstawie innych przepisów.

Inni

- wysoka „palność” młodników, z czego wynika konieczność zapewnienia możliwości dojazdu do nich, a także ich przebudowa. Niebezpieczeństwo ze strony obalonych kłód pozostawianych bezpośrednio przy drogach publicznych.

Prezentacja wyników prac

Grupa 4 (1.3)

☐ Niezbędne wyjątki

■ W strefie 2

- Zadania ochronne lub planu ochrony rezerwatu
- *Realizacja zadań niezbędnych do zapewnienia* - bezpieczeństwo publiczne, bezpieczeństwa ppoż.
- Działania z zakresu poprawy stosunków wodnych (dalej: hydrologia)
- Działania z zakresu ochrony granicy państwa

■ W strefie 3

- Plan zadań ochronnych / plan ochrony z zagospodarowaniem drewna
- Bezpieczeństwo publiczne z zagospodarowaniem drewna

Prezentacja wyników prac

Grupa 4 (2.3)

- Bezpieczeństwo pożarowe z zagospodarowaniem drewna
 - Hydrologia z użyciem lokalnego drewna
 - Działania związane z ochroną obiektów archeologicznych
 - Zwalczanie gatunków obcych
 - Aktywna ochrona zagrożonych siedlisk i gatunków (żubr)
 - Działania z zakresu ochrony granicy kraju, oraz granicach innych własności
- W strefie 4
- Drzewostany 100-letnie/d-stany pionierskie/strefy ochrony gatunków – działania dla wybranych gatunków i siedlisk (np. świetlista dąbrowa) we wskazanych lokalizacjach

Prezentacja wyników prac

Grupa 4 (3.3)

☐ Sugerowane działania aktywnej ochrony:

- Poprawa stosunków wodnych
- Realizacja działań określonych w PUL (zgodnym z ZPZOŚD)
- Realizacja działań określonych w PZO
- Przebudowa drzewostanów i działania ochronno-pielęgnacyjne
- Inicjowanie, promowanie i ochrona odnowień

☐ Działania w strefie buforowej

- Realizować zadania ochronno-hodowlane w oparciu o PUL oraz PZO

☐ Komentarz do przedstawionych propozycji strefowania

- Zwiększenie udziału strefy 4 (akty. ochr. bierna i krajob.) o sośniny na terenie Puszczy Ładzkiej

Prezentacja wyników prac

Grupa 5 (1.2)

☐ *Proponowane wyjątki od zasad obowiązujących w poszczególnych strefach*

- Wyłączenia na obszarach dziedzictwa kulturowo-historycznego, np. Stara Białowieża, uroczysko Zamczysko. Powinna zostać stworzona lista wraz z uzasadnieniem.
- Wyjątek – strefa po obu stronach drogi Olchówka – Masiewo.
- umożliwienie stworzenia ścieżki rowerowej Białowieża-Hajnówka oraz wybranych obiektów turystycznych atrakcji.

Prezentacja wyników prac

Grupa 5 (2.2)

- ❑ Komentarz do przedstawionej propozycji strefowania
- Zwiększenie strefy 4 w Nadleśnictwie Białowieża w celu zapewnienia uczniom Technikum leśnego w Białowieży odbywania praktyk (Leśnictwo Stoczek)
- Czy strefowanie na terenie Nadleśnictwa Białowieża i Browsk zapewni odpowiednią ilość drewna opałowego na potrzeby mieszkańców?

Komentarz stolika:

- Strefowanie musi zapewniać istnienie Nadleśnictwa Białowieża oraz dostęp do drewna opałowego. Te elementy gwarantuje opracowanie przygotowane wcześniej przez leśników i ekspertów. Należy zapewnić zarówno ochronę środowiska, jak i uszanowanie praw mieszkańców.

Prezentacja wyników prac

Grupa 6 (1.3)

☐ Wyjątki od zasad obowiązujących w poszczególnych strefach

- Prowadzenie prac archeologicznych w rezerwatach (Szczekotowo, Zamczysko...)
- Utrzymanie ścieżek turystycznych (np. Szlak Dębów Królewskich)
- Realizacja PZO i PO na obszarach NATURA 2000 i rezerwatach przyrody
- Prowadzenie cięć selekcyjno-sanitarnych w WDN-ach (z konkretną lokalizacją)
- Pozyskanie i sprzedaż drewna wzdłuż dróg i przy granicy z inną własnością
- Działania hydrologiczne
- Remonty infrastruktury turystycznej
- Badania naukowe (*również polegające na monitorowaniu*)

Prezentacja wyników prac

Grupa 6 (2.3)

☐ Działania *aktywnej ochrony*

- Działania hodowlano-ochronne z pozyskaniem i sprzedażą drewna (np. trzebieże, czyszczenia, odnowienia)
- Działania ujęte w mapie drogowej
- Utrzymanie terenu wokół zbiornika w Topile (wykaszenie, naprawa nasypu)
- Działania hydrologiczne

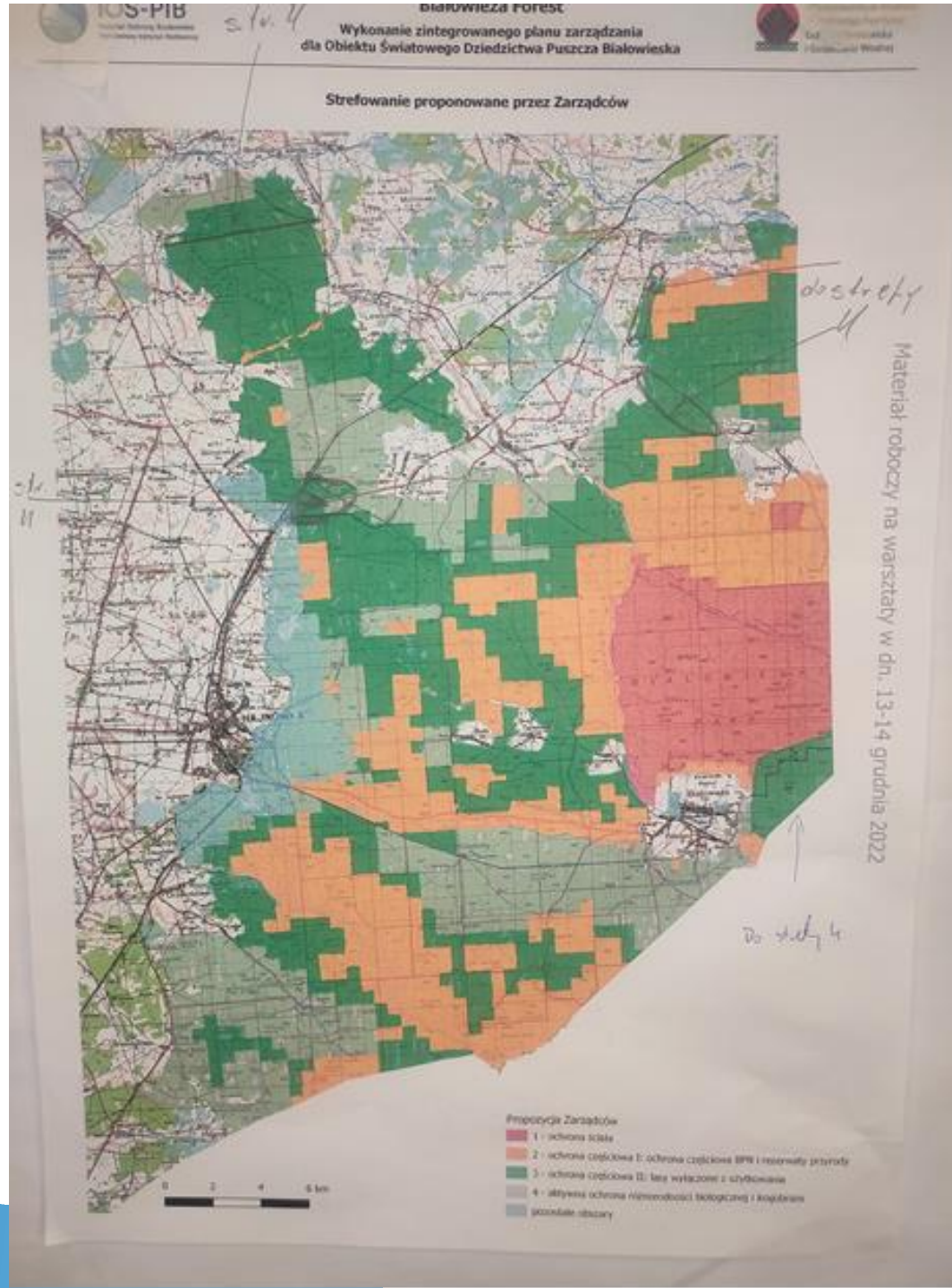
☐ Działania w strefie buforowej

- Prowadzenie działań z zakresu gospodarki leśnej zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi

☐ Komentarz *do przedstawionej propozycji strefowania*

- Zmiana zgodnie z mapą

Prezentacja wyników prac Grupa 6 (3.3)

Prezentacja wyników prac

Grupa 7 (1.2) – w grupie nie osiągnięto porozumienia

❑ Komentarz do propozycji strefowania Zarządców

- Duże wątpliwości do materiału:
 - Nie wiadomo czy zmiany sumarycznie są na korzyść/ niekorzyść, a to będzie determinować możliwość zatwierdzenia
 - Czy uwzględniono stan na gruncie, czyli obecność gatunków/siedlisk
 - Brak opracowania ppoż.
 - Brak możliwości odniesienia się czy zmiana jest zasadna/niezasadna jakakolwiek zmiana
- Zasada to podwyższenie reżimu ochrony Puszczy przez zmianę strefy IV na III – bardzo dobre przykłady z Puszczy Ładzkiej (północ w strefie IV nieuzasadniona)
- Przemawia za tym konieczność obejmowania coraz większych obszarów leśnych ochroną rozumianą jako brak użytkowania gospodarczego (zbieżne z postulatem 30 NGO)

Prezentacja wyników prac

Grupa 7 (2.2) – w grupie nie osiągnięto porozumienia

- ☐ Proponowane wyjątki od zasad obowiązujących w poszczególnych strefach
 - *Wg przedstawicieli NGO nie należy ustanawiać wyjątków od zasad obowiązujących w strefach. Jedyne dopuszczalne wyjątki związane są z programem ochrony żubrów.*
 - *Przedstawiciele szkoły zwrócili uwagę na potrzebę ustanowienia wyjątków pozwalających na skuteczną ochronę przeciwpożarową.*
- ☐ W strefie III usunąć gospodarkę łowiecką (wsparcie naturalnych procesów)
- ☐ Bez wyjątków – strefy jasno definiują dopuszczalne działania
- ☐ Nie ma zgody na zmniejszenie ochrony Puszczy wg projektu LP zwłaszcza po 2017
- ☐ Postuluje się włączenie do prac wersji zwiększającej ochronę -> zmiana ze strefy IV na III.

IOŚ-PIB
Instytut Ochrony Środowiska
Państwowy Instytut Badawczy

Praca warsztatowa - Podsumowanie

- ☐ grupy generalnie nie wzięły pod uwagę działań, które powinny i mogą być realizowane w strefie buforowej
- ☐ brak wskazania konkretnych lokalizacji niezbędnych wyjątków (np. kulturowych, turystycznych)
- ☐ wskazano potrzebę uwzględnienia planowanej ścieżki rowerowej – będzie to możliwe po otrzymaniu wiążących informacji dot. planowanego przebiegu wraz z OOŚ
- ☐ zauważono problem ze spojrzeniem na Obiekt jako całość, a nie na poszczególne nadleśnictwa

- ☐ UNESCO dopuszcza uzasadnioną korektę stref
- ☐ Podczas prac należy uwzględnić zasady opisane w Mapie drogowej (wniosek renomacyjny) oraz rekomendacje zawarte w decyzjach i raportach z misji
- ☐ Strefowanie winno pomagać w zarządzaniu Obiektem, dlatego jest możliwość korekty w celu uproszczenia obecnej sytuacji

Strefowanie - dalsze kroki

- ☐ Przedstawiony materiał jest wynikiem pracy z interesariuszami
- ☐ Kolejnym krokiem będzie przedyskutowanie materiału z Zarządcami
- ☐ Jako następne działanie zostanie materiał omówiony z NGO, a następnie z naukowcami i ponownie z Zarządcami
- ☐ Na podstawie tego kilkuetapowego podejścia zostanie przedstawiony ostateczny zapis propozycji korekt strefowania do projektu Planu zarządzania

W1: Świadczenia przyrodnicze Puszczy Białowieskiej

Rozmawiamy o znaczeniu i wartości Puszczy Białowieskiej. Wyniki dyskusji przyczynią się do opracowania opisu Dobra i zdefiniowania celów jego ochrony.

W2: Bariery i problemy ochrony Puszczy Białowieskiej
Budujemy drzewo problemów. Wskazywane problemy uwzględnimy w charakterystyce stanu Puszczy. Jest to podstawa definiowania celów ochrony i planowania odpowiednich działań ochronnych.

W3: Rozwiązywanie problemów ochrony Puszczy Białowieskiej

Wspólnie szukamy sposobów rozwiązania problemów ochrony Puszczy i wskazujemy interesariuszy odpowiedzialnych za wdrożenie tych rozwiązań. Wyniki dyskusji będą stanowiły podstawę do określenia działań i podmiotów wdrażających.

W6: Strefy ochronne. Zasady, kryteria.

Zastanawiamy się nad kryteriami dla stref ochronnych wyznaczonych w Puszczy, biorąc pod uwagę potrzeby jej ochrony. Spróbujemy zaakceptować to podejście, tak aby każdy interesariusz mógł się czuć odpowiedzialny za ochronę Dobra.

W7: Strefowanie w Puszczy Białowieskiej.

Weryfikujemy strefy ochronne w Puszczy Białowieskiej i uzgadniamy ich granice. Od stopnia reżimu ochronnego w danej strefie zależy jakie działania będziemy w nich realizować.

W4: Wizja i cele zarządzania Puszcą Białowieską

Wypracowujemy wizję i cele ochrony, które będą odzwierciedleniem naszych ambicji. Wizja będzie sięgać lat 2050. Cele będą nie tylko długo-, średnio-, ale i krótkoterminowe.

Strategia ochrony Puszczy Białowieskiej

W5: Turystyka w Puszczy Białowieskiej

Poznajemy dobre praktyki ze świata w zakresie turystyki w obiektach UNESCO. Zastanawiamy się jak te praktyki wykorzystać w Puszczy. Udostępnianie Puszczy dla celów turystycznych jest jednym z elementów zarządzania Puszcą.

W8: Działania ochronne w Puszczy Białowieskiej

Ustalamy, jakimi działaniami, możemy osiągnąć cele Planu. Wypracowujemy wspólną listę działań i wskazujemy interesariuszy odpowiedzialnych za ich wdrażanie.

Zarządzanie Puszcą Białowieską

W10: Wdrażanie, monitorowanie, ewaluacja

Wypracowujemy i uzgadniamy sposób wdrażania działań (w tym ich finansowania), monitorowania postępów wdrażania Planu, ewaluacji osiągania celów.

W9: Koordynacja polityk w Puszczy Białowieskiej

Wypracowujemy rekomendacje dla strategii i planów, które mogą mieć wpływ na Puszcę Białowieską, tak aby polityki te służyły osiągnięciu celów Planu.

W11: Wypracowanie zasad i narzędzi konsultacji

Ustalamy, w jaki sposób interesariusze będą uczestniczyć w konsultowaniu Planu Zarządzania. Ustalenia te nie tylko zastosujemy w procesie konsultacji projektu Planu, ale także będą zawarte w Planie.

Puszcza Białowieska i jej znaczenie

Zachowanie wartości Puszczy Białowieskiej

Granica Puszczy Białowieskiej i strefy ochronne

Logika Planu

Relacje pomiędzy rezultatami warsztatów i elementami Planu

IOŚ-PIB
Instytut Ochrony Środowiska
Państwowy Instytut Badawczy

Dziękuję!

ios.edu.pl/bialowieza-forest/

puszcza@ios.edu.pl

Sfinansowano ze środków
Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej